

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Bláhová, Ivana

Rekodifikace trestního práva procesního v letech 1948-1950

/ Ivana Bláhová. -- Praha : Auditorium, 2017. -- 256 stran

Anglické resumé

ISBN 978-80-87284-59-9 (brožováno)

343.13 * 34(091) * 342.537.3/.5 * 340.134 * (437.3) * (048.8)

- 1948-1950

- trestní právo procesní -- Česko -- 20. století

- právní dějiny -- Česko -- 20. století

- zákonodárství -- Česko -- 20. století

- kodifikace práva -- Česko -- 20. století

- monografie

343 - Trestní právo [16]

Mé poděkování patří především mému školiteli prof. JUDr. Janu Kuklíkovi, DrSc. a kolegům mgr. Daniele Němečkové a mgr. Lukášovi Blažkovi za podporu, pomoc, nápady i dobré rady.

Za neutuchající podporu a praktické rady v oblasti trestního řízení děkuji mgr. Tomáši Procházkovi.

Mé díky patří PhDr. Aleně Šimánkové a dalším kolegům z Národního archivu za jejich obětavou pomoc při vyhledávání původních dokumentů.

Tato kniha vyšla v rámci projektu GA UK č. 1812214. Působení a postavení ministerstva spravedlnosti v československé justici v letech 1948–1953. Řešitel Mgr. Lukáš Blažek, vedoucí prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc.

recenzenti: doc. JUDr. Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D. / prof. JUDr. Ladislav Vojáček, CSc.

redakce: Petr Bělovský

jazyková korektura: Zdeněk Tejkl

sazba a grafika: Auditorium

foto na obálce: © ČTK

Auditorium

Praha 2017

www.auditorium.cz

ISBN 978-80-87284-59-9

OBSAH

Úvod	7
I. TRESTNÍ PRÁVO PROCESNÍ PŘED ROKEM 1950	13
1.1 Právní úprava do roku 1950	13
1.2 Pokusy o rekodifikaci trestního práva procesního	22
2. PRÁVNICKÁ DVOULETKA	43
2.1 Vyhlášení a zajištění prací právnické dvouletky	47
2.2 Průběh a výsledky právnické dvouletky	58
2.3 Právnická dvouletka – údernictví v oboru právo?	66
3. LEGISLATIVNÍ PRAVIDLA	69
3.1 Legislativní pravidla z roku 1949	70
3.2 Úloha legislativních pravidel v období právnické dvouletky	79
4. REKODIFIKACE TRESTNÍHO ŘÁDU	81
4.1 Příprava nového trestního řádu v rámci právnické dvouletky	83
4.2 Výsledky práce subkomisí – elaboráty	89
4.3 Zásady trestního řádu	III
4.3.1 Projednávání zásad trestního řádu v politické komisi	112
4.3.2 Elaboráty subkomise věnované zásadám trestního řádu	117
4.3.3 Hlavní zásady trestního řádu	123
4.3.4 Řízení o zásadách	132
4.3.5 Projednávání zásad trestního řádu na politické úrovni	137
4.4. Příprava právní úpravy postavení prokuratury a bezpečnostních orgánů	142
4.5 Připomínkové řízení a další projednávání osnovy trestního řádu	153
4.6 Projednávání osnovy trestního řádu v Národním shromáždění	164

5. ZÁKON Č. 87/1950 SB., O TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM (TRESTNÍ ŘÁD)	171
5.1 Obecně k trestnímu řádu z roku 1950	171
5.2 Zásady trestního řízení	174
5.3 Obecná ustanovení trestního řádu z roku 1950	182
5.4 Postavení prokurátora a přípravné řízení	187
5.5 Řízení před soudem	197
5.6 Opravné prostředky	202
5.7 Zvláštní způsoby řízení a výkon rozhodnutí	207
6. TRESTNÍ ŘÁD Z ROKU 1950: „DEFINITIVNÍ PŘECHODNÁ“ PRÁVNÍ ÚPRAVA	211
Závěr	223
<i>Summary</i>	239
<i>Seznam citované a použité literatury a dalších zdrojů</i>	241
<i>Seznam zkratek</i>	253

ÚVOD

Tato kniha se zabývá přípravou, procesem přijetí a obsahem zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (dále též jen trestní řád z roku 1950). Vznik tohoto zákona je spjat s obdobím tzv. právnícké dvouletky, jejímž výsledkem byla přestavba československého právního řádu. Ačkoliv se literatura zabývá některými ze zákonů, které v době právnícké dvouletky vznikly, trestní řád z roku 1950 zůstává stranou zájmu trestních právníků i právních historiků, nebyla mu věnována žádná rozsáhlejší studie ani monografie. Proces vzniku tohoto zákona tak zůstává zahalen rouškou nepoznaného a jeho obsah a aplikace je ztotožňována s politickými procesy 50. let.

Téma navazuje na výzkumný projekt, v jehož rámci vznikla první právně historicky zaměřená studie o trestním právu procesním v období právnícké dvouletky s názvem *Rekodifikace trestního práva procesního*, která se stala jednou z kapitol monografie nazvané *Právnícká dvouletka*.¹ Kniha vznikla jako výstup práce i na dalších projektech, jejichž součástí je i prvotní výzkum rozsáhlého archivního materiálu z fondu ministerstva spravedlnosti v Národním archivu České republiky (dále též jen Národní archiv). Neméně podstatným důvodem pro volbu tohoto tématu byly i současné legislativní práce na ministerstvu spravedlnosti, jejichž výstupem by měla být nová právní úprava, nový kodex trestního práva procesního. Téma bylo tedy zvoleno s ohledem na výzkumné projekty a úkoly, ale rovněž na aktuální legislativní záměry, neboť pochopení podstaty této problematiky a jejího kontextu může mít zásadní vliv nejen na rozhodování o budoucí rekodifikaci, ale i na její výsledek.

Byť je rekodifikace trestního práva procesního součástí plánu legislativních prací ministerstva spravedlnosti již od konce 90. let 20. století, dosud se na rozdíl od trestního práva hmotného nepodařilo připravit jeho novou kodifikaci.² Namísto toho probíhá neustálé doplňování ustanovení zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, o normy, jejichž původ nalezneme v právu evropském a mezinárodním. Z více než stokrát novelizovaného trestního řádu byla vyčleněna např. právní úprava mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních.³ Přestože již v roce 2004 byl připraven první návrh věcného záměru

¹ SVV UK č. 260012/2014. *Rekodifikace právního řádu, justice a správy v 50. letech 20. století*, hlavní řešitel prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc. Výstupem projektu je monografie BLÁHOVÁ, I. / BLÁŽEK, L. / KUKLÍK, J. / ŠOUŠA, J. *Právnícká dvouletka*. Praha: Auditorium, 2014.

² V oblasti trestního práva hmotného byl přijat zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

³ Viz zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.